Број 37. У Темишвару, среда 28. марта (9.) апр. 1879. Год. II.

НАРОДНИ ГЛАСНИК.

ИЗЛАЗИ: СРЕДОМ, ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ.
Стаје: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину
На годину: ..... фор. 12
„ по године..... „ 6
„ четврт год. ..... „ 3

За Србију и Црну Гору 35 фран., за Немачку 40 фран., — За Бугарску, Румунију, Грчку, Италију, Русију и Швајцарску 45 фран,, за Француску, Енглеску и Америку 50 фр.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА
Temesvár (Josefstadt) Schiffgasse 17.

За огласе плаћа се од обичног реда 6 нов. и сваки пут 30 нов. биљеговина.
Припослано плаћа се од реда 10 нов.
Рукописи се не враћају.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Првога априла почиње друга четврт листу. Овим умољавамо наше читаоце коима сада претплата истиче да је што пре обнове, како би лист непрекидио добијали. Цена је листу: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину за другу четврт 3 фор.

Администрација „Народнога Гласника.“

Тајна писама под народно-либералном владом.

Кад је у француској револуцији један од страсних републиканских деспота тражио, да се писма монархиста ухватају и скупштини предају, Мирабо је одбранио тајну писама једном од најлепших беседа својих, где је између осталога рекао ово: „доликује ли народу, који тежи да буде слободан, да се служи оним истим срествима, које је тиранија, свога одржања ради, употребљавала. Подноси ли нама, који смо тако дуго били жртва гониоцима морала, да сада сами газимо начело поштења и нараквености? Зар да се служимо срамном инквизицијом писама, да нарушавамо последње прибежиште слободе, — ми, које народ сматра као чуваре његових права и слобода? У мени се крв буни кад само и помислим на то, да једно тело, као што је народна скупштина или народна влада, може тако ниско пасти, да вређа тајну најсветијих личних осећања и душевних покрета, да насилнички продире у светињу домаћег живота, приватних односа и личних убеђења! За нас и за сваког поштеног човека треба да носи име и казну једног злочинца сваки онај, који своје руке укаља скрнавећи тајну писама“. Речи горостасног Мирабоа добиле су доцније облик законског наређења. Црни кабинет уништен је и његови службеници дошли су под гиљотину. Од тога доба у целој Европи важи тајна писама као једно од главних, неприкосновених права држављанских и ретко је која влада дрзнула да га повреди а да није искусила праведну казну, народнога суда.

У Енглеској је тајна писама еванђелска догма, која се не сме за живу главу повредити или малоуважити. Министар под којим би се догодила злоупотреба са приватним писмима, дошао би под суд као рушиоц народнога права. У Белгији је сам устав узео у заштиту тајну писама. Тамо је нарушитељ устава сваки онај министар, који би допустио да се приватна писма отварају, а казна за повреду устава није много блажија од оне коју велеиздаја за собом повлачи. Најновији француски устав ујамчио је такође тајну писама, јер је законодавно тело увидело да законске одредбе о томе нису довољна гаранција противу злоупотреба министарских и чиновничких. У Грчкој и Румунској сматра се повреда ове тајне као злочинство, а у осталим уставним земљама као кривица, која се врло строго казни. У свима правним државама само један случај непажње министарске у овом погледу изазвао би пад министарства и даљу одговорност пред скупштином и јавним мишљењем. Но таких случајева више и нема; најназадније уставне владе чувају се ове погрешке као врелог гвожђа.

Једина Србија остала је још уточиште многих средњевековних установа и срестава државне управе па и самог тајанственог црног кабинета. Оно што је већ одавна прогнато из средине других земаља, нашло је станка у полицајској држави с ону страну Саве и Дунава, баш као да су витешки ослободиоци Србије проливали своју крв за то, да створе осталој Европи сигурну архиву свију преживелих и осудом народне свести жигосаних установа.

Као што нам из Београда пишу, српски министар полиције продужава да контролише приватну корешпонденцију, онако исто као што је за време ванредног стања чинио. На свима важнијим позицијама поштанским устројена је нека врста инквизиције, која сва писма политичких противника и иначе „сумњивих људи“ отвара, преписује и извод шаље главном полицајбаши у Београд. До скора је ова срамна процедура вршена на безобзиран и дрзак начин. Писма су просто отварана, прочитана, копирата и ако нису подерана, њих је добијао адресант са много лепше сломијеним печатом, него што би то сам умео да учини. За време предпрошле скупштине у Крагујевцу, ретко је који посланик из опозиције добијао послата му писма, и ако се је полиција и смиловала да му не уништи по неко писмо од жене, деце, рођака, ортака и пријатеља, — оно му је долазило у руке свагда отворено и прочитано.... Од неког времена, српска полиција удесила је алате и спремила људе за вештачко отварање и затварање писама. Али како је сваки почетак тежак, то се и овај посао не врши тако вешто, да му се не види трага. А почем поштанска инквизиција не даје пардона ни једном писму, на коме је написано име ма које личности из дебелог црног тефтера Ракиног, — то је број повређених писама врло велик и тако полицајска тајна свакоме позната.

Ето, то су средства и путеви којима се служе народно-либерални власници српски. Тако поштују они светињу тајне, која је у другом свету неприкосновеном оглашена. Тако вермају они једно од најглавнијих права народних, тако негују најосетљивију страну морала. И то се чини данас у независној, уставној Србији под скиптром српског „Виктора Емануила“ и Кавура, на доглед босанаца које ваља „морално“ придобити, кад се бритком сабљом челичних војвода нису дали сагнати у котар српскога јединства; у суседству бугара, које треба намамити на срећно и благословено стање шумадинских срба и отворити им вољу да понуде бугарски престо усрећитељима Србије. С таком сведочбом о поштеном владању, полази српска влада у походе европским силама, да од њих проси право судства над странцима што у Србији живе. С таким мерама поздравља она нове грађане своје из Старе Србије и омиљава им државну заједницу са браћом својом.

Врхунац полицајске корупције, — јесте злоупотреба тајне писама, рекао је још пре осамдесет година Мирабо. У Србији је на несрећу честитог српског народа тај вршак одавна достигнут. Ми га се гнушамо, али му се не чудимо, јер као што Виктор Хиго у једном свом прогнаничком писму из Лондона лепо вели: шта мари за повреду тајне писама једна влада, која је већ толико народних добара погазила. Једно дрско арамијско дело више или мање, — ништа не чини. Они који су формално законе газили, устав изигравали, народну имаовину харали, народна права крвавим ногама газили, најбоље родољубе у робијашке ланце бацали и на губилиште водили, а највеће неваљалце до највиших места подизали, чија је савест тешким гресима окаљана и заступљена — ти људи неће се устручавати ни од злочина са светињом писмене тајне.... Преломити печат на писму, много је лакше него сломити живот божијем створу, које мисли и осећа, љуби и љубљен је, негује своје идеале и бори се за њих, воле свој народ и не жали никаквих жртава, народног добра ради; живи и ради најпре за све па онда за себе и своје најближе. Колико је таких племенитих срдаца престало куцати под ударцем злочинчке руке, док су отворена писма добила опет свој куверт и печат.

ИСПРАВКА.

У прошлом уводном чланку нашег листа, под именом: „Нова резиденција на Нишави,“ има једна коректорска погрешка. На име у трећем ступцу, у тринаестом реду изишло је наштампано: „да владаоци највише лажу и заводе,“ а требало је да изиђе: „да владаоце највише лажу и заводе.“

ПОДЛИСТАК.

РОБИЈАШ.

(Из дела „Пиквиков Клуб“ од Ч. Дикенса.)

С ЕНГЛЕСКОГ.

(Свршетак.)

Уђе у цркву. Вечерња служба беше одслужена; збор се разишао, али још не беше затворена; ход му је одјекивао потмуло у ниском здању где је мртва тишина владала. Гледао је око себе. Ништа се није изменило. Простор му изгледаше нешто мањи, стари споменици стајаху као и пређе, јастучић предикаонице избелео је; причесни сто није био нов већ онај стари пред којим је клечећи као дете читао десет заповести божијих, које је као човек заборавио. Он се приближи познатом столу — беше усамљено и пусто. Света књига није више ту била. Можда његова мати сада обходи који сиромашнији сто а можда је оболела те од старости не може више цркви. Он није смео помислити оно што је слутио. Језа га подухвати када изиђе на поље. Старац један уђе у порту. Едменс га познаде; више пута је гледао када је копао раке. Шта ће он рећи када угледа робијаша? Старац погледа странца назва му бога и оде мирно својим путем. Он га је заборавио.

Едменс се спусти низбрдице у село. Време беше тихо сељаци су седели напоље, или шврљали по вртовима, уживајући дивоте красног вечера. Многи га погледаше, а он мотраше да ли ће га ко познати или избећи да се сусретне с њим. Скоро из сваке куће су вирила нова лица; у некима је познавао своје некадашње другове — које је оставио као дечаке а сада затекао окружене веселим дечицама; у другима је познао старце, који су седели у наслоњачама, некадашње снажне и здраве раденике. Сви су робијаша заборавили, он је као странац пролазио мимо њих.

Последњи сунчев зрак је огревао земљу, преливао се уз сјајно злаћано жито и растављао се китних воћника, када је Едменс стигао своме дому. Дом за којим је жудео, много дугих година за време свога робовања. Ограда беше ниска ма да му се једаред чињаше висока; он погледа у врт. Беше засађено необично много цвећа, а стајаху и иста дрвета испод којих је он уживао спокојан и млађан сан, када припека беше јака а он уморан од игре. Зачуше се гласови. Прислушкиваше, — беху му сасма страни. Укућани су били весели, а он је добро знао да његова мати лишена свога сина не може бити весела. Врата се отворе, деца појуре напоље. Отац, са дечком на руци изиђе, а остала деца скакаху пљескаху рукама, и ухвативши га за хаљину силом га тераше, да игра у њиховом колу. Робијаш се сети, како је на истом овом месту стрепио од оца. Он се сети како се прикрио устрашен у буџак одаје, и слушао очеве псовке; био је очевидац када је тукао његову мајку, и како је мајка тужно плакала; кукаван се робијаш заплака, када се удали од некадањег дома свог, стиште руке, зашкрипти зубима, — у овом часу боља беше достигла највиши врхунац.

И такав је био робијашев повратак; да, повратак за који је сносио најмучнију работу. Ниједно га лице не поздрави, ниједно да му прости горко препаћене грехе, ниједно скровиште да га закрили, ниједан пријатељски загрљај — и то је морао дочекати у милом месту рођења, у постојбини својој? Шта је била његова самоћа преко океана у густим забаченим кутовима дивљих шума где ретко допираше човек, према овој самоћи!

Њега је машта горко варкала, он је себи вазда цртао постојбину као што је била кад ју је оставио а никада није помишљао како ће је затећи. Гола и тужна истина га страшно косне, и он клону. Неимаде снаге, да запита за биће, које би га једино милотом загрлило и у своје наручје примило. Крене лагано, и избегавајући друм као да је кривац упути се најближој пољани; лице покри рукама кад се баци у траву. Није опазио, да је један човек лежао у трави до њега; хаљине непознатог човека зашуште кад се окрену, да види ко је дошао. Едменс диже тек тада главу.

Човек тај се усправи. Он је био погурен, а лице му је било у борама. Одело га издаваше за раденика из работног дома; изглед му је био веома стар, видило се да је услед разузданог живота. Он је упр'о очи у странца и за час се сав узрујао. Едменс се већма приближи старцу и стаде га такође озбиљно мерити. Обоје се гледаху а да реч прозборише.

Панславизам у прошлости и садашњости.

по А. Н. Пипину.

(8. Наставак.)

Ти приватни одношаји хрвата на скоро беху жигосани такође „панславизмом". Да се у хрватском покрету изразила давнашња потреба, коју су прилике само помогле да до израза дође, видило се већ и из тога, што је одмах у почетку своме произвео читаву хрпу даровитих песника, публициста и учених људи, као што су били главни оснивачи ново-хрватске литературе Људевит Гај, после Мажуранић, Боговић, Кукуљевић, Станко Враз и други. Мисао о своме народу, његовом историском праву, народном достојанству, повела је к мисли о целом славенству. Радови ческих панславенских учењака и песника дођоше таман како треба: заједно са правим српско-хрватским успоменама из старе историје и књижевности, они су унели појам о целом словенству, који је давао материјала за патриотске изјаве и, истина, више појетску но реалну наду на политичку, или моралну помоћ једноплеменика. Хрватске патриоте и народни писци с одушевлењем су говорили својим читаоцима о колосу, који запрема пространство од Камчатке до Јадранског мора, о пробуђењу тога колоса, о братском осећању, који мора ујединити славенска племена и т. д.

У самом почетку хрватскога покрета, у половини 30-тих година, његове књижевне вође (оне су биле и вође политичне) прихватише једно решење, које је врло помогло да се распростре национална пропаганда. Они решише да одбаце оно местно право хрватско наречије, којим су почели писати своје књиге и листове па да га замену распрострањенијим — српским језиком (ма да су се служили латиницом) кога је Вук у књижевност унео: тај језик, пре свега, ближио је местно хрватство са предањем старе далматинске литературе (у којој је господовао један варијант српскога језика); а после, увећао је број читалаца њихових са српским читаоцима. То пожртвовање своје местне народности широј народности — српској стоји у славенској литератури као врло редак пример литературног самоодрицања: оно се објашњује малобројношћу правога хрватства и слабијим литературним развићем њиховога наречија, али је опет значајно, пошто срби и хрвати на жалост не живе баш у љубави међу собом због националног супарништва. Између срба и хрвата поче се зближавање, које, када би се јаче развило, било би од велике користи за оба племена. За време мађарско-хрватске војне, не само што су аустриски срби стојали са својом браћом хрватима, него је и из саме кнежевине Србије дошла била војска у помоћ. На жалост, старо зло славенско, неспособност њихова да заједнички раде и лично супарништво, јави се и у одношајима између хрвата и срба; ма како да је очевидна за њих била корист политичке солидарности, они се не могу сложити на нешто средње, које би их измирити могло. На против, међу њима се и пређе водила, а и сада није престала свађа о историском значају и сувременом праву једног или другог племена. Долазило је и до тога, да су хрвати стару српску царевину, која је изван сваке сумње српска била и по топографији, и по православију, и по литературним споменицима, себи присвајали, као своју царевину, из чега су изводили у садашњости себи право, да прваче у српско-хрватском свету. Противу „пан-србизма", који је себи поставио идеалну политичку задаћу уједињења српскога племена, изнеле су „пан-хрватство". Користиће се, природно, немци и мађари.

Из овога се може видити, на коме се ступњу у истини налазио тај „панславизам", о коме су тада преповедали тако страшне ствари публицисте немачке, мађарске, француске, па и пољске (од којих су се французи учили). То се лепо објашњује и учешћем Русије у аустро-мађарскоме рату. Изгледало је, да је Русија стала за славенске интересе: противу мађара бранила су тада своју националност славенска племена — хрвати, срби, словаци. Русија, кротећи мађаре, изгледало је да помаже славенству, али у ствари, ту се славенски интерес није у рачун узимао. Русија није никако ни питала о томе и помагала је само аустриској влади према традицији св. савеза. Зна се, да хрватски устанак противу мађара, који је био тако користан по Аустрију, самим хрватима није ни мало хаснио. Аустрија је постидно казнила мађарске вође, које су руси заробили, али је доцније опет много више учинила мађарима, који јој на врло осетљив начин показаше своју енергију, него хрватима, који су јој помагали; а Русија, у награду за спас Аустрије, добила је извесну „неблагодарност", која је требала да „задиви свет" — а у наше доба је добила исту неблагодарност поново.

(Наставиће се.)

По свима европским листовима кружи сада садржај оне здравице, што је у Лондону 21 о. м. наздравио у здравље енглескекраљице аустр. угар. заст гроф Кароњи приликом годишње светковине друштва за потпомагање оскудних иноземаца. Ова је здравица начинила сензацију с тога, што се сматра као званичан одговор на ону здравицу немачкога заступника у Петрограду, у којој је очитовано непоколебимо пријатељство између Русије и Немачке. Гроф Кароњи вели у свој здравици: „што је мене Њ. В. цар аустриски наименовало за свога заступника овде, сматрам за очити знак скоро минулог историчког догађаја, који одговара и назорима и осећајима мојима у одношају и политици између Аустрије и Енглеске. Тај исторички догађај утврђује старе пријатељске свезе обојих земаља и смер му мора бити, да препречи рат а не да га изазове. Међусобни интереси обојих земаља су поузданија основа за заједничку акцију у ово доба, него ли и најбрижније израђени офензивни и дефензивни уговори. Сличност и у неколико сама једнакост у законитим циљима Аустрије и Енглеске постојаће с тога и даље и утврдиће потписану алијанцију, која се наслања на интересе обојих земаља, и коју су два велика државника уговорили и два славна суверена одобрили."

Овде говори дакле Кароњи јасно о томе, да је за време конгреса уговорена алијанција између Аустрије и Енглеске према савезу који постоји између Немачке и Русије. Наравно, да се то све односи на нерешено стање доле на Балкану.

„Лојдов" дописник из Беча — а познато је да Лојдов уредник вазда добро тумачи потајне планове и умишљаје грофа Андрашија — каже за здравицу, да је достојна оне вредности, која јој се одаје. „Нема сумње — вели — да је гроф Кароњи изговорио те важне речи или са дозволом свога шефа, грофа Андрашија, или баш по налогу његову. Грофу Кароњу су као бившем заступнику у Берлину, врло добро познати радови и преговори на конгресу у коме је и сам учествовао. Хармоније међу Аустрије и Енглеске беше вазда од тога доба, а у новије доба је изишла на видик при преговорима о мешовите окупације Источне Румелије. Заједнички от Аустрије и Енглеске срушио је опозицију Русије про активног суделовања Порте, и заједнички корак ће израдиће, да мешовита окупација или испадне у сми берл. уговора, да би се Ист. Румелија одржала По или да је не буде никако." Према свему види се д овом алијанцијом спрема одсудан корак против Рус На томе основу пожурио се „Лојд" те у своме увод чланку од недеље одсудно тражи, ако се не спро мешовита окупација, да Аустрија и Енглеска оста оригиналну мисао берл. уговора, по којој остаје Тур право и дужност да поседне Источну Румелију ради о жања реда. Разуме се, да ће сви аустро-угарски лист топло прихватити нову одлучну акцију, која ће пов усљед ове алијанције, само кад је стало до тога да стаје на пут „хегемонији" Русије.

О становишту Порте према мешовитој окупа Источне Румелије разилазе се гласови. Првашње ста виште портино, види се најбоље по оној окружној н што је Порта разаслала као одговор на званичан п лог Енглеске, у којој просто одбија да приступи ме витој окупацији. Нота портина препоручује, да ту регуларна војска поседне Бургас, Ихтиман и неке по ције на Балкану у знак права Турске. Према томе се о овим предлозима није побринуло у берлинском у вору сматра Порта, да би бугари у томе видели сла турске владавине и живље прионули око својих план Међутим, преговори су се ипак наставили. Порта је о тога даље изјавила, да није савестно да енглеска, ру и аустриска војска стоје у Ист. Румелији због огорче бугара према Енглеској и Аустрији. Порта би прис да француска, немачка и италијанска војска посе Источну Румелију; али свакако се ограђује да ру војска остане у Пловдиву и на Балкану. По овоме и другим вестима које саопштавамо, види се да мешов окупација Источне Румелије стоји још у ваздуху.

Бечком листу „Deut. Ztg." јављају из „Пари

По аутентичним информацијама поникле су изв врло значајне тешкоће у ствари мешовите окупа ције Ист. Румелије нарочито с тога, што Порта упо подржава своје потраживање, да може с војском посе балканске кланце и што кабинети не могу да споразуму због уређења појединих детаљних пита у окупацији. Та су питања поглавито у томе: кол војске да пошље свака сила, које земљиште да посе свака изаслана војска, и питање о врховној команди чему се још није дошло до споразума.

„Deutsche Ztg." дознаје са поуздане стране о

Француски посланик Фурније потрудио се пре св одласка из Цариграда, да дозна од вел. везира, ш мисли порта у погледу склапања конвенције са Аустр Угарском. Керемин-паша одговорио му је ово: „ сумње не ће нам ништа друго остати, већ да одобри то, што Аустрија од нас захтева. Одобрићемо. Аустр је веома немилосрдна према нама, даје нам да пр тамо горку пилулу, а не даје нам ни чаше воде."

Старац побледи. Задрхта и скотрља се до едменсових ногу. Едменс ћипи. Старац се усправи.

— „Што ћутиш" — рече робијаш.

— „Даље од мене!" повиче старац и изусти клетву. Робијаш му се приближи.

— „Даље од мене несретниче!" дрекне старац. Разјарен маши се своје батине и лупи Едменса по лицу.

— „Оче — сотоно!" промуца робијаш кроз зубе. Он се приближи, и ухвати старца за гушу — али старац му је био отац; рука његова беше немоћна.

Старац завика страшно, да си мислио, да се сотонино урлање разлеже по тихом лугу. Лице му поцрвени: а поток крви му потече на нос и уста и зарумени зелену траву. Жила му је пукла; био је мртав пре но што га је син прихватио на руке.

На оном месту у гробљу о коме сам вам говорио, почива човек, који је служио код мене три године после поменутог догађаја. Био је то човек, поштен, благ, изпашћен. Нико, сем мене, није знао ко је тај човек и од куда је дошао: а он није био нико други већ главом: Џон Едменс, уди робијаш.

И.

НАРОДНИ ЕПОС ИЗ КАМЕНИТОГ ПЕРИОДА.[1])

У бугарском епу о женидби бога сунца са Вилканом.

У више прилика сам спомињао бугарске народне песме, које најдаље задиру назад у поганичку еру. Овде ћу навести неколико прилога из пећинског периода (троглодитског живота) садањих југославена, прилоге поетичне, који су се осим речи — Kiesel, шљунак[2]) — али засебно у непрекидној традицији нар. песме — одржали као најстарије сведоџбе етнографије. Пре четири године добио сам у Женеву некако тајанствено „Славенску Веду" од Верковића и превео по најбоље ствари из ње на енглески, француски и мађарски; велим тајанствено, јер када на годину дана иза тога запитах професора Миклошића у Бечу о мишлењу његовом, да ли је иста антологија верна, рече ми, да он не зна ништа о њој ни да постоји. Од тога је времена много што писано о томе по француским листовима; већина се изјаснила да је ствар лажна или мистификација баш као и код Осијана, дочим су баш најновији изналасци по манастирима изнели на видело прастаре пергаменте, по којима се види аутентичност sole clarius. Ја сам међу осталим израдио један подужи спев „женидба бога сунца са краљевом ћерком Вилканом" (неких 1090 стихова) и жао ми је што ми гомила књига још у Женеву лежи; барем небих морао употребити туђ превод. Ових дана пак изиђе књига: „Bulgarische Dichtungen gesammelt und in's deutsche übertragen" von Georg Rosen (Leipzig 1879.) Он је и горњу песму (из Верковића) превео а ја ћу се овом приликом ограничити на тај еп да покажем, да су у то доба када је то спевано — југославени с де и имућем, краљеви и народ, живели у пећинама.

Радња се врше око срчбе сунца, коме већ девет годи (9 и 70 су меродавни бројеви, 9 долази често у Мађара Кинеза) како је краљева ћерка Вилкана одбила руку:

„Nicht erschien drei wochen lang die sonne,
licht u. wärme spendend auf der erde,
und die erde hüllt' in schwarz gewand sich,
dass kein mensch die höhle konnte lassen,
und sich auf das weite feld begeben;
schon vorüber war die zeit des sommers,
und noch gar kein vorrat in den höhlen."

Врховни краљ, на ивици земље, сазива с гласницима вазалних краљева, да жртвама помире сунце и суделују венчању његове ћерке Вилкане са краљем Брахилем. По вету месечевом спусти сунце за време ручка љуљашку звезда, на коју седе Вилкана те је звезде подигоше у не Горе се венча за сунце с дозволом врховнога бога. Сунце сретно па вели својој мајци:

„Jetzt bin ich erfreut in meinem herzen!
will auch wieder jetzt am himmel scheiren,
licht und wärme spendend auf der erde,
dass die höhlen jetzt das volk verlasse,
und die ernte in die höhlen speich're.
Als vollendet ihre red' die sonne,
hub sie an zu scheinen hoch am himmel,
licht und wärme spendend auf der erde;
und da nun die erde sie beleuchtet,
machten sich die kön'ge auf und zogen,
bis in ihre höhlen sie gelangten,
um zu ernten weisses kraut, gereiftes,
und es in die höhlen einzuheimsen."

Могао бих навести много таквих примера из спомен песме. Ја мислим, да је истина мога опажања свакоме довол јасна. —

У Паризу, 21 фебр. 1878. Л. Подгорски.[1])

---

[1]) Види „лист за упоредну књижевност" Acta comparationis literarum universarum, који излази двапут на месец у Колошвару у Ердељу.

[2]) Види чланак о речи Kiesel (шљунак) као једној од најстаријих европских речи у истом листу.

[1]) Саопштили смо овај веома занимљив чланак чувеног ли висте г. Л. Подгорскога, који нам је обећао за наш лист ш нак о пореклу имена „србин". Уред.

Видићемо у колико ће се обистинити та „објетована“ аустро-турска конвенција, коју нам сваки час аустр. листови предсказују.

О побудама за мешовиту окупацију Источне Румелије пишу „Пол. Кор.“ из **Петрограда:**

„Дипломатским корацима петроградског кабинета беше цел, да побуди силе на заједничку акцију и споразум а никако да помути мир и раздвоји кабинете међу собом. Та је цељ у начелу већ и постигнута. Одлазак руске војске са балканског полуострва неће бити сигнал за бугаре, да се подигну услед уласка турске војске. Ако би се по несрећи где год појавио немир, тада ће га угушити хришћанске војске а никако војници, који су обузети племенском и верозаконском мржњом и који би са осветољубља и грозна отпора свога могли дати повода новом покољу. Извести мешовиту европску окупацију практично, заиста није лака ствар. Да свима кабинетима збиља не лежи на срцу права цел те окупације: да се спрече нови сукоби и међународне тешкоће, могла би та упитна окупација дати много повода за неслогу и неприлике. Али дојако су мудрост и помирљиви дух појединих кабинета уклонили те тешкоће. На прилику Порта као берлинска сигнатарна сила, биће у начелу заступљена у тој мешовитој окупацији; али да би се избегао сваки опасни сукоб разредиће се турска војска на северу где неће сметати самој ствари. Врховнога заповедника над мешовитим окупационим кором неће бити, већ ће сваки контингент стојати под управом свога заповедника и то у оном крају, који ће му се одредити по општим инштрукцијама. У осталом улога окупационог кора биће врло ограничена, јер јој је једина задаћа у томе, да својим присуством спречи сваки могући сукоб између турака и хришћана, и да потпомогне прелаз из прошлости у садањост која је створена вољом Европе. Изглед је да ће се за време овога прелаза страсти утишати и угушити осећаји мржње и освете.“

„Journal des Débats“ има из Лондона телеграфски извод грчке окружне ноте, што је јелинска влада разаслала велесилама. Грчка је влада — завршује нота — испунила своју дужност по одлуци берл. конгреса, да се споразуме непосредно с Турском. Вршила је то стрпљиво, лојално и умерено али — ипак није успела да уреди с Турском нове границе. Нота апелује на велесиле, да посредује, како би се одлуке конгреске најпотпуније извршиле.

О стању на Босфору пишу „Times“-у из Цариграда:

„Министарске су кризе овде скоро свакидашња ствар. У кабинету су две странке, у једној је велики везир са министром спол. Каратеодори-пашом а у другој су сви остали министри. Кајредин-паша као странац нема ни странке нити пријатеља у званичном свету, а слабо се баш и труди да помири своје противнике и супарнике. При томе хоће енергичним мерама брзо да реши сва важна земаљска питања и с тога долази у опреку са старим навикама и идеама турских чиновника, који држе да је одуговлачити по себи добра ствар, а кад треба радити употребљују ублажујућа место права и нужна средства. Главни су противници вел. везиру гази Осман и Саид-паша. Први је закован конзервативац, фанатичан свакој идеји са запада, сасвим неспособан за администрацију а при томе на гласу тврдоглав. Саид-паша је човек сасвим друкчијег типа; гладак, образован подузетан и частољубив. Тражи политична уплива ради себе самога, при томе нема никаквих политичких начела нити одсудна правца за акцију. Од ове двојице сваки тера опозицију по своме калупу. Осман-паша тера опозицију круто војнички, с тога није ни чудо што је у турској војсци по исказу меродавних људи прави дар-мар. Саид-паша на против опонира потајно интригама и никад се не истиче напред већ употребљује друге, па и Осман-пашу, као оруђа за своје планове. Покушавало се да се и неколико страних посланика уплету у те интриге али без успеха, јер сви страни заступници држе да је најбоље задржати овог садањег великог везира, те га подупиру и код султана. Кајредин-паша увиђа да апсолутно није могуће да протури своју политику према такој опозицији, и — веле — предложио је султану, да су промене у кабинету необходно нужне. Да ли ће султан пристати то се никако не зна. Султан се држи Османа и Саид-паше с тога, што мисли да је Осман једини у коме војска има вере, а Саид најбољи заклон против тајних завера. Ако је веровати гласовима из двора, султан је дознао да је Османова популарност у војсци већином опала па нема више вере ни у Саид-пашу. Ако се ово обистини, те дође до избора између оба љубимца и Кајредина, онда је вероватно да ће љубимци пасти и понићи министарство од једномишљеника. Док то не буде нема извледа да ће се увести озбиљне реформе.“

Енглеска је војска у Авганистану 20-ог о. г. љуто страдала. Неким немилим случајем изгубила је у један пута више војника него ли у читавом рату противу авганаца. Вице-краљ индиски овако телеграфише у Лондон: „Генерал Браун јавља из Јелалабада од 20-ог о. м. да је један ескадрон хусара, који је ишао за ескадроном урођеничких коњаника прошле ноћи помео прелаз у реци Кабулу и пропао у таласима. Пропало је педесет људи и један потпоручик. — Услед овога гласа било је мало и вике у енглеском парламенту — али пропало, пропало. Види се, да је у Авганистану теже пливати него код куће.

Депутација, коју је водио херцеговачки војвода дом Иван Мусић у Беч лично цару, примљена је веома милостиво а поднела је поглавито ове жеље и жалбе: 1. Хришћани се туже, што су у Херцеговини још увек само турски судови и судци турске кадије. — На ово је одговорено, да ће скорим наступити ново уређење управе. 2. Приметило се у опште, да фмл. Јовановић свуда даје првенства мухамеданцима. 3. Хришћани се туже, што само три хришћана заузимају виша места наиме у Билећу, на Невесињу и Гачком (недавно је свргнут поп Богдан Зимонић гачки кајмакам), дочим у свим осталим окрузима на челу стоје мухамеданци па је сувише и чисто хришћански крај Зубци, који беше у пола независан и имаћаше аутономну управу и под Турском, сада подређен мухамеданском кајмакаму у Требињу. 4. Хришћани се туже да је врло мучно за кметове извести строго законито постојећи одношај међу беговима и кметовима, јер је тај одношај у томе, да кметови који од спахије добивају семе за усев, морају давати половине жетве а они који сами набављају семе трећину. То кметове веома тишти и међу садањим и прошлим стањем нема у томе погледу никакве разлике. —

До грофа је Андрашија стало, да се плодови окупације неосвете на њему самоме.

ДОПИСИ.

У Бечу 25. марта.

Кад сам већ загазио у извештај о овој буџетној дебати, оно вас молим, да се самном заједно стрпите још мало, да збацимо с леђи бар оно, што је генерално у читавој ствари. Што се оних специјалитета тиче у специјалној дебати, с тиме баш не ћемо лупати главу а ако баш узмора бити, оно иде ускрс па ћемо прихватити прилику да се оснажимо и за то.

Да ће извештај нашега мин. финанције још дуго зујати у ушима бар оним, који случајно боље познају рачуноводство, нарочито где тако крупне цифре говоре — разуме се по себи. И тако је природна ствар, да су га по неки очекивали па после и братски испратили. Морам вам и то рећи, да је овај наш финанц-министар веома сретан човек. Зар то није нека чудновата срећа, када финанције државне очевидно рђаво стоје и навлаш воде државу некој загонетној странпутици, која после многих кривудања најпосле ипак доводи државу до праве мете — до изгубљена кредита и економне пропасти, — зар то није срећа, да му се свет ипак диви и преузноси га као женијалнога финанцисту? Благо теби Аустрије, благо теби народе, али авај теби кесо народна, која скупо плаћаш те женијалне продукције својих финанц-министара!

И сâм сам био тако слободан, да пропратим министров извештај својим лаичким примедбама. Али ево нека говоре цифре према цифрама, савети према саветима. Посл. Највирт испратио је министра и опростио се с њиме до новога избора цифрама каквима се овај зацело није надао. Ево да вам наведем само нешто из његовог говора.

Ми говоримо вазда — вели он — о дефициту од 25-30 мил. Али то је рачунска ствар. Дефицит нема да нам казује буџетни одбор, већ контролна комисија за државне дугове а пошто нам је прошлога јуна дала исказ, лако је прорачунати колико нам износи дефицит. Додајмо нашем државном дугу од три милијарда најновије зајмове до данас, онда излази свота од 3.127.000.000 фор. Од тога ваља одузети онај државни дуг, што смо га имали дотле, док није дошао садањи мин. финанције, онда излази на видик тај чудновати факат, да наш дефицит према учињеном новом дугу, износи округлу своту од 500 милиуна, дакле за прошлу годину 62 милиуна. Па кад од тих 500 мил. одузмете 100. мил. као привидно продуктиван издатак за жељезнице, тада остају још 400 мил., дакле просеком на сваку годину долази дефицит од 50 милиуна фор. Кад тај новац тада нисмо имали, већ морали узајмити — значи да смо пали на ниже.

Тиме је отпочео, па је тако даље доказивао бројевима, док га није убио у главу. Далеко би ме одвело, кад би вам те бројне доказе хтео наводити, већ да вам напоменем ово. Овај је посланик зацело мислио: кад ти рђаво рачунаш, па још тражиш да ми место тебе вадимо кестење из народне ватре и наговарамо народ да пристане на већу порезу, онда ћу и ја теби да саветујем нешто. Министар је веома овлаш споменуо, да је сваки убеђен да је војени буџет грдан, али он за сада још не може ништа предложити. На то му је Највирт причао неку црту о цару Јосифу, коме је 1767 г. војени буџет од $17^1/_2$ милијуна био сувише мален те предлагао својој матери Марији Терезији већи буџет. Царица запита свога првога министра Кауница за његово мнење, а овај одговори: и он држи да је велика и снажна војска веома нужна ствар, али вели прво, према свима душманима остаће ипак малена а друго, војска ма како грдна била, мора барем у мирно доба стојати у правом одношају према унутрашњој снази земље, иначе расте трошак за трошком, док се најпосле не изгуби кредит и не поткопа темељ финанцијалном опстанку — а онда је свему крај. И Највирт је завршио говор саветујући министрима, да и они нагласе, како је неопходно нужно смањити војску тако исто као што је Кауниц нагласио Марији Терезији, — тај Кауниц, који не беше грађански министар, нити модерни либералац.

Иза Највирта се брзо завршила генерална дебата и ушло у специјалну. — Видило се по свему, да је завладало неко мртвило у парламенту као што обично бива пре него што се разилази кући. Така је апатија наступила, да су многе „патриоте“ и заборавиле, да у потњој генер. дебати одзвоне по неколико тропара у корист народу којега заступају, како су им вазда народни интереси лебдили пред очима и како ће сада мирно изићи народу на очи итд. Није ни тога било, а то често бива; јер није шала 10 форината на дан као бечки рајхсратлија!

При крају једну парламентарну малу пикантерију. У седници од петка поднешен је закон о утеловлењу Спича у Далмацију. Вођа демократске фракције др. Кронаветер изјави, да он сматра за неприродно у једној уставној држави, да становништво једне државе утелови себи другу земљу, са становницима као стадо оваца, без да запита да ли тај народ то хоће или не ће. Иначе се сматрало за милост, да когод постане аустр. грађанином; мора молити, наводити доказе, шта више и заклети се. Наполеон на кога се толико виче одржао је барем тај демократски принцип, да се у таквом случају позвао на опште право гласања. И Немачка је у погледу Елзас-Лотрингије пристала на слободну одлуку. Говорнику више вреди право него ли индивидуална воља, и догод му се не докаже, да тај народ од 1700 људи хоће да прими на се обвезе које су му подметнуте, дотле не ће гласати за тај закон. (одобравају демократе).

Извештач му је одговорио да се те говорникове примедбе односе на берл. уговор, а пошто је овај већ санкционисан, с тога препоручује да се пређе у спец. дебату.

Зак. чланак о утеловлењу Спича у Далмацију примљен је без дебате у другом и трећем читању.

ђ. **У Парцу** 21-ог априла.

Телеграфска депеша из Карловаца од 17-ог марта донесе нам радосну вест, да је дозвољено, да се наш српски сабор састане. Од последњег сабора до данас има доста простора у времену, у коме би, догађаје поједине бележећи, читаву специјалну повесницу човек написати могао. Е да ли је од предпрошлих саборских сезона до данас наш народ у ступцима својих граница свој делокруг по дужности ширио, то би за ово вештије перо употребљено бити могло; но ја ћу се са кратким потезима из прошлости последњега сабора нашег задовољити. Овде ми и нехотице паде на ум изјава великога реформатора просвете у Угарској, пок. баруна Етвеша — управљена на преосвештенога епископа Никанора, за онда бившег администратора српског патријархата, која овако гласи: „Ја сам по развитак народне наставе пуно умирен, ако се вероисповедне народне школе снагом вероисповедних општина и под управом црквених власти у смислу закона уреде и развију.“

Шта значе ово речи? Значај тај тумаче нам, на жалост, прво у српском Сиону, па онда у целој Војеној Крајини покомуналисане наше школе! То је кратак одговор на министрово дубоко проницавање у будућност наших школа!

Сваки је народ онај ефемеран, који се не поправља погрешкама својима из прошлости. И наш народни сабор учинио је грдну погрешку за време предпоследњег бавлења свога у Карловцима, кад је већао о настави без стручних фактора, и школску уредбу зготовише онаки људи, који ни прага учитељске школе не прекорачише, а камо ли да имају општи преглед о школском животу и учитељу у њој! (? Уред.) Таку уредбу поверио је српски сабор у најопширнијем смислу народу на извршење, где је гласом народа, гласом сина божјег у много места изабрат управитељ школски какав трговац у месту, ако га има, или какав земљеделац! Шта ради она кукавна матица (учитељ) у средини својих пчелица под управом оваких људи? Не даје пчела сваки пут ни меда, него отрова; а то бар знамо из искуства, кад се она разљути и убоде. Зато су наше школе у Војеној Крајини под невештом управом морале добити туђ карактер; зато још и данас има у многим местима понамештаних учитеља, који су били певци или другог каквог занимања људи, само не испитани учитељи као што то школска уредба у §. 58 и 59 изискује; па такови учитељи, који се само школе играју, стоје и данас у наточ §. 65 у служби, који прецизно заповеда: „Сви они, које ова уредба затече у служби, а немају овом уредбом прописане способности, остају и на даље на својим местима, под условом, да поменути испит најдаље за две године положе, иначе се могу из службе отпустити.“ Овај је школски закон 1872-ге у живот ступио. Шта да кажемо за те учитеље, које је ова уредба у служби затекла, па нису после две године, т. ј. 1874-те, учитељско оспособлење добили; а шта да кажемо

још и за оне, који су још доцније за учитеље понамештани — а немају учитељске способности — и то на тако добре позиције, да преко рамена гледе на оне кукавне, ваљане учитеље, који на лошим местима једва се својом заслугом захрањују? Ако наш народ мисли, да коме милостиње дели, то нека се прво на своју дечицу смилује, да своје школе добро заступљене буду, а не да дели учитељу милостиње! Здрав и свестан човек у своме положају срамоти се туђе милостиње. А овим немаром отварамо сами врата комуналисању школа, које већ и у провинцијалу на наши врати куца; а о том имамо зар довољно коментара, где се вармеђа заузима за одржање интегритета § 65-ог наше школске уредбе у неким селима.

Наш народ је и нехотице ваљда, створио у изборном реду посланика за сабор касте, што је овластио да цивили и свештеници народну просвету на сабору заступају; а где су учитељи? Зар они нису цивили, или чланови народа? Зар они нису у стању водити парламентарну реч?

Сабор нам је већ на прагу, но нужно је преко, да саборски одбор увиди ову велику потребу: да се и учитељима нашима даде прилика, да интересе наше школе на сабору заступају, а имамо хвала богу осим оних, који су на страни о народном трошку своје знање усавршили, још довољан број учитеља, на које се с пуним поверењем ослонити можемо.

Ни у чему неможе се коме жао учинити, него кад се коме на његову интерпелату ништа не одговори. Ту погрешку учинио је наш славни сабор 1871-ве, кад није уважио интерпелацију учитељског збора у Новоме Саду, на који су из разних крајева у тој узвишеној нади дошли, да припомогну створити онаку школу, какву само данас изображенији народи замишљају; јер целом васионом управљају закони природе, у којој ништа обичнијега и чешћега нема од промене; а пошто образованији народи заузимају место лошијима од себе, и пошто се народи столећима развијају у нади: да достигну највишу мету човечанске образованости, то је дужност и наша, да себе у просветном погледу онако организујемо, како би своје место у човечанству као напредан народ задржати могли.

Имамо ми данас дакле доста образованих учитеља, који не стоје далеко иза осталих слојева нашега народа. На њихову снагу и свест можемо као на ваљан фактор рачунати; а сабор би добио стручну снагу за своју школу, па би на самом врелу њено стање црпео и целисходне уредбе доносити могао.

Идемо да видимо и једно — и друго!

ТЕЛЕГРАФСКЕ ДЕПЕШЕ.

Беч 25 марта. Арбанашка депутација у којој су неколико мухамеданских нотабла делом портини чиновници долази амо. Цел јој је да побуди европске кабинете да одустану од тога да се Епир уступи Грчкој. Депутација ће одавде ићи у Париз, Лондон и Петроград.

Трново 26 марта. Устав је решен до 38 параграфа. Софија проглашена за главну варош. Цивил-листа смањена са милиуна на 600.000 динара. Народна застава је тробојница: бело, зелено и црвено упоредо. Предата је и адреса на кнеза Дондукова и меморандум на заступнике велесила.

Беч 25 марта. „Ажанс Рис" јавља, да преговори о мешовитој окупацији Источне Румелије још трају.

РАЗЛИЧИТО.

— Француски сенски департман броји сада 650 потпомажућих дружина са 63,393 члана и имањем близу 10 мил. дин., 54 народне библиотеке, а пре 1863 г. не беше још ни једне, 152 адвокатске коморе, 102 клуба, 36 продуктивних задруга, 19 кредитних и 31 конзум задруга. На пољу штампе поникло је 1875 г. 16 политичких и 389 књижевних, сатиричких и других листова. Париз има сада 57 позоришта, 95 кафе-шантана, 300 дневно отворених игралишта и 997 музикалних и певачких задруга.

— Свеучилиштна и земаљска библиотека у Страсбургу броји сада 470.000 књига; то је доказ у колико се оправдало поверење у пожртвовање и патриотизам пријатеља књиге.

— У Хамбургу је грађанство усвојило својевољно спаљивање лешина по системи у Готи.

(Кошут сегединцима.) Кошут је послао за сегединце 300 франака. Шаљући новце написао је дугачко писмо, те спочетка је рекао, да су његови синови тој своти придодали 100 а пријатељ Дане Икас 50 франака. У писму је нагласио, да за краљевску тугу нема поштовања, ал се ипак клања сузи, кад је људска беда истисне из краљева ока. Та суза — вели Кошут — буди извор ускрснућа Сегедина; буди зраку помирења у тами прошлости. Кошут се угрожава гласовима, да газде сегединских земаља исте нуде буд зашто, те се обраћа на те сегединце речима: „Torre del Greco бујна је варош, а над њом и под њом ватра, којој људски ум ни снага одолети не могу, па ипак на себу из њега нико не мисли. Што вулкан прождере, то руке начине. Ту је љубави за отачбину, за очински кров, — а зар да буде другачије у Сегедину, где се за њ краљ и народ брину? Не то није могуће и не сме се догодити!"

* Камчатка, негда бујна и насељена руска покрајина горе на североистоку, броји сада свега — 6225 становника а некад је било 30.000. Прави је узрок овоме наглом опадању становника у Камчатки разне болештине а нарочито сифилис, чиме је тако рећи сваки становник заражен. Стока је веома мала, свега 2495 рогате марве и 829 коња. Главно је занимање риболов, који уноси на годину преко 5 мил. фр.

Трговина и обртност.

Беч 27 марта. (Житна пијаца.) Пшеница за пролеће ф. 9·25—9·30, пшеница за јесен ф. 9·50—9·55, раж ф. 6·40 до 6·95, зоб за пролеће фор. 6·45—6·50, општа зоб фор. 6·50—6·55, кукуруз за мај-јуни форинти 5·25—5·30, стари кукуруз промт ф. 5·90—6·25, нови ф. 5·45—5·50. (Све по 100 килограма.)

Беч 26 марта. (Марвена пијаца на св. Маркcу.) Заказано је 3096 комада а дотерано је на пијацу 2814 ком. и то: 2099 ком. мађарске, 322 ком. пољске, 393 ком. немачке расе. Услед наступајућих празника била је радња прилично живахна, цене су се побољшале. Плаћано је: мађарски угојени волови ф. 52—58·50, пољски ф. 50—55, немачки ф. 52—59. (Све по 100 килограма.)

Курс бечке берзе од 27. мар. (8. апр.)

Ц. к. Дукати	ф.	5·54
Сребро	„	—·—
Наполеони	„	9·33
Немачки марак	„	57·55
Лондон	„	117·10
Деонице аустр. народне банке	„	811.—
Темишварске разтеретнице	„	79·25

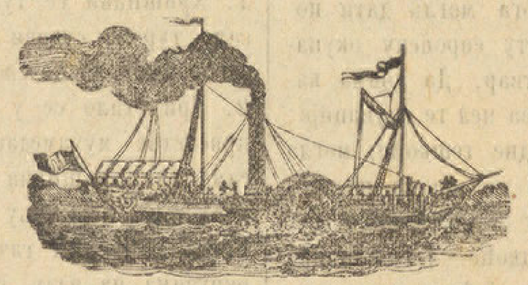

ПЛОВИДБА ПОШТАНСКИХ ЛАЂА НА ДУНАВУ

од 3. (15.) марта до даље наредбе.

НИЗ ВОДУ:

Из БЕЧА у БУДИМПЕШТУ: сваки дан у 7 сах. у јутру.
« БУДИМПЕШТЕ у ЗЕМУН: недељом, понедеоником, вторником, четвртком и петком у 11 сах. у вече.
« БУДИМПЕШТЕ у ОРШАВУ: недељом, вторником и петком у 11 сах. у вече.

УЗ ВОДУ:

Из БУДИМПЕШТЕ у БЕЧ: сваки дан у 6 сах. у вече.
« ОРШАВЕ у БУДИМПЕШТУ: четвртком, недељом и вторником у 8 сах. у јутру.
« БАЗЈАША у БУДИМПЕШТУ: четвртком, недељом и вторником у 2 сах. после подне.
« ЗЕМУНА у БУДИМПЕШТУ: понедеоником, средом, четвртком, петком и суботом у 6 сах. у јутру.
« НОВОГ САДА у БУДИМПЕШТУ: понедеоником, средом, четвртком, петком и суботом у 11 сах. пре подне.
У БУДИМПЕШТУ долази: у вторник, четвртак, петак, суботу и недељу између 3—5 сах. после подне.

НА ТИСИ:

Из СЕГЕДИНА у ЗЕМУН: четвртком и недељом у 6 сах. у јутру.
» СЕГЕДИНА у ТИТЕЛ: понедеоником и петком у 6 сах. у јутру.
Из ЗЕМУНА у СЕГЕДИН: понедеоником и петком у 6 сах. у вече.
« ТИТЕЛА у СЕГЕДИН: средом и суботом после подне. Са преноћивањем у Новом Бечеју.
« НОВОГ БЕЧЕЈА у СЕГЕДИН: вторником, четвртком, суботом и недељом у 5 сах. у јутру.

НА САВИ:

Из СИСКА у ЗЕМУН: понедеоником и петком у 6 сах. у јутру.
« ЗЕМУНА у СИСАК: понедеоником и петком у 6 сах. у јутру.

ПОРЕД СРПСКЕ ОБАЛЕ:

Из ШАПЦА у БЕОГРАД: средом и недељом после подне.
« БЕОГРАДА у ГРАДИШТЕ: вторником, четвртком и суботом после доласка прве земунске локалне лађе.
« БЕОГРАДА у МИЛАНОВАЦ: суботом у јутру.
« МИЛАНОВЦА у БЕОГРАД: недељом у подне, са преноћивањем у Градишту.
« ГРАДИШТА у БЕОГРАД: понедеоником, средом и петком у јутру.
« БЕОГРАДА у ШАБАЦ: средом и недељом у јутру, после доласка прве земунске локалне лађе.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Изишао је СЛАВЯНСКІЙ АЛЪМАНАХЪ. Издао га Radivoj Poznik у Бечу VIII Florianigasse 17. 1879. Цена 1. фр. 60. У овом је алманаху осам оделења: руско, малоруско, чешко, словачко, словинско, хрватско, српско и бугарско оделење.

— **Хамлет.** Трагедија у пет чинова написао Вељем Шекспир с инглеског превео Конст. Станишић Станиша Београд. 1878. Цена?

Ових дана изишло је из штампе давно оглашено Чокеово дело **Самоглед** или поглед на свет и на бога. Књига је изнела 18 табака. Цена је за претплатнике 80 новч. — Осталој г. г. која би хтела ово дело набавити јављам да сам дао у комисион књижари браће Јовановића у Панчеву, код којих се може добити по 1 фор. 20 новч.

У наклади штампарије „Нар. Гласника" изишла је књига:

УГАРСКА И СЛОВЕНИ

Од А. ХИЛФЕРДИНГА

С руског превео

Поп Данило Јов. Прица.

(Прештампано из подлистка „Народнога Гласника".)

ПРОСВЕТА

ПОУЧАН ЛИСТ ЗА ШКОЛУ И НАРОД.

Овај је лист отпочео другу годину. Од њега је изишао сада 2 број с овом садржином:

Писма младићу, који жели постати нар. учитељем. Писмо III. — Познавање природе у нар. школи. Природопис за III. разред (продужење). — С пута у банатске манастире (наставак). — Белешке. (Пучко школство у Хрватској у школ. год. 1877-8. — Просвета у Јапанаца. — Распис награде за најбољи чланак у „Просвети". — Позив на претплату). — Библијографија.

Трећи број излази за који дан.

Лист овај излази дваред у месецу. Цена му је годишња ф. 3 — а на по године ф. 1·50.

Господа учитељи и свећеници, као и све црквено-школске власти умољавају се за што обилатију претплату. Коме је угодније може се претплатити и у књижари браће Јовановића у Панчеву и В. Валожића у Београду.

Панчево, марта 1879.

Јован Поповић
УРЕДНИК И ИЗДАВАЛАЦ.

У штампарији **„Народнога Гласника"** могу се добити следеће књиге:

Дјела Јакова Игњатовића књига друга....	цена ф.	1—
Шест калифорнијских прича Брета Харта..	«	—50
Шта знамо о узроцима појава у органској природи од професора Хекслија.....	«	—50
Гимнастика као установа за развијање телесне и моралне снаге човека и народа од И. В. П.	«	—80
О душевним болестима у опште и о заразљивом развоју истих оделито од С. Крупова	«	—15
Kampf und Sieg. Social-Politischer Roman	«	—22

И МОГУ СЕ ДОБИТИ КОД Г. Г.

Браће М. Поповића књижара у Новоме Саду, Велимира Валожића књижара у Београду, Милоша Грабовачког књижара у Земуну, Миливоја Каракашевића књижара у Сомбору, Радака књижара у В. Кикинди, Спире Петровића у Котору, Косте Поповића трговца у Вршцу, Милана М. Алексића у Б. Новом Селу, код Карла Хелфа и Фези и Фрика књижара у Бечу.

Штампарија „Нар. Гласника."

Одговорни уредник П. Јовановић. Власник штампарија „Народнога Гласника." Штампарија „Народнога Гласника."